

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1023.

CHICAGO, ILL., 21. APRILA, (APRIL 21), 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Za toleranco med konfesijami.
Reakcija v Angliji proti unijam in Delavski stranki.

Kitajska v krvavem objemu.
Švica zadovoljila ruskim zahtevam.
Velika noč v Rimu in v Chicagu.
MacDonald o položaju na Kitajskem.
"Radnik" in "Glas Svobode." na potu nazdol.

Gasilec prepovedano kleti.
Osemurnik za ženske v Illinoisu.
Kronična nadprodukcija.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Stavkovni položaj v zapadni Pennsylvaniji.
Prvomajska proslava v Clevelandu.
Društva SNPJ. v Kansasu bodo imela prvomajsko manifestacijo.
Po misijonu v Collinwoodu.
Prvomajski shod v Canonsburgu.
Za Johnstown in okolico.

Račun razpečanih znamk.
Izobraževalna akcija JSZ.
Važna seja in predavanje v klubu št. 1.
Banket Yipselna v soboto 23. aprila v Chicagu
Prvomajski shod v Virdnu.
Še o prvomajski slavnosti v Clintonu.
Prvi maj v Springfieldu.

NAŠI ODRI.

"Naprej" in njegova vprizoritev Cankarjevih "Hlapcev".
"On in njegova sestra" v Clevelandu.
O koncertu pevskega zbora "Zarja".
Nekoliko o prihodnjem koncertu "Lire".

RAZNO.

Divji plameni (Tone Seliškar).
Takrat, ko so klicali kruha . . . (Ivan Vuk).
Kerenski bo govoril v Chicagu.
Raba kirurgije v borbi proti tuberkulozi.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.

Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

TISOČ IZVODOV.

TISOČ izvodov prvomajske številke "Proletarca" bo poslanih v inozemstvo, največ na Slovensko in v druge kraje Jugoslavije, ako bodo naročila prihajala kakor so prošli leden. Za inozemstvo stane posamezen izvod 30c. Pošljite nam vsoto in naslov prejelnika, drugo uredimo mi. Prvomajska številka Proletarca ne bo ugajala samo tukajšnjim čitateljem, ampak tudi onim v starem kraju. Iz opisov o naših naselbinah, ki jih bodo imeli v njih o Clevelandu Anton Garden (zelo zanimiv članek), o Springfieldu Jos. Ovca, o San Franciscu A. Kastelic, o življenju premogarjev v neunijskih in unijskih krajih Anton Šular, o kulturnem delu v Waukeganu Mar. Judnich, itd., bodo imeli naši čitatelji v Jugoslaviji in drugod v inozemstvu lepo sliko o življenju ameriških Slovencev. Zelo informativen je članek A. Kristana o zadružništvu na Slovenskem (ilustriran), in članki o naših podpornih organizacijah (Peter Bernik, Blaž Novak). Angelo Cerkvenik bo zastopan s člankom, "Ali je umetnost tendenčna", Ivan Vuk, istotako znan čitateljem tega lista, bo v majski številki opisal, kako je praznoval prvi maj v Turkestanu po ruski revoluciji, in poleg tega bo imel v nji več drugih spisov. — Razun teh bodo v nji zastopani sotrudniki, izmed katerih eni sodelujejo pri Proletarcu od kar izhaja (Jože Zavertnik in Ivan Molek). Satira o štoru (Ivan Molek) bo ugajala, ob enem je v nji podal lepo sliko štora in storov. Jože Zavertnik je napisal lep in potreben članek o pomenu stavke. Naj omenimo še nekaj drugih člankov: Strah pred idejami (Anton Slabe); Razredni boj v teoriji in praksi (Frank Novak); Slovenska duhovščina o SNPJ. pred dvajsetimi leti (s kartunom iz "Am. Slovenca", ki je bil priobčen pred 20. leti); Socialistično gibanje v Ohiju (Anton Garden); Kriza ameriškega delavstva; O razvoju stavbinskih in posojilnih društev (J. S.); Rudarske zgodbe iz nekdanjih dni (N. Zlemberger); Gregor Perušek (J. A. S.). — Urednikovi članki tukaj niso navedeni. Leposlovni in drugi spisi: Prvi majniki narednika Rožiča (Andrej Kobal); Nagrobni spomenik na preriji (A. K.); Zakaj joka? (Ivan Vuk); Dekla hlapcev (Louis Beniger); Naša rebelna kri, in Privriskal bo dan, pesmi, Ivan Molek; Kdor koleblje, pesem, I. V.; Maj, rešitelj . . . (F. S. Tauchar). — Teleban bo pojasnil, kako je postal in nehal biti slovit dopisnik. — D. J. Lotrich bo imel v nji članek o gibanju naše mladine za organiziranje angleško poslujočih društev in opisuje ustanovitev prvega takega društva, Pionirja, št. 559 SNPJ. Priobčena bo tudi slika društva, nadalje slika orkestra milwauškega mladinskega društva SNPJ., slike naših klubov, VI. rednega zbora JSZ. in mnogo drugih. — Posamezen iztis prvomajske številke Proletarca je za Ameriko 25c, za inozemstvo 30c; 10 iztisov, \$2.30; 25 iztisov, \$5.50; 50 iztisov, \$9.50. Pošljite naročilo nemudoma, kajti prvomajsko število Proletarca pričnemo razpošiljati že dne 26. aprila.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1023.

CHICAGO, ILL., 21. APRILA, (APRIL 21), 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ZA TOLERANCO MED KONFESIJAMI.

Bigotstvo je prizadejalo človeštvu že mnogo gorja, povzročilo potoke krvi in je odgovorno za sovraštva, katera ne bodo še dolgo iztrebljena.

Bistveno zlo konfesij je, da vsaka proglašuje sebe za edino pravo, za "edino zveličavno" in slovesno prisega, da so vse druge "krivoverske". In tako je med pripadniki ver nastalo sovraštvo — za prazen nič. Klali so se zanj — za ta nič, ljudstva so ginila, dežele so bile opustošene radi "edino zveličavnih" in "krivoverskih" konfesij. "Krivoverce" so žgali na grmadah, jih kuhali v olju, jim rezali glave in jih mučili na vse mogoče načine.

Slovenski kaplan kje v zakotni vasi na Kranjskem vpije z lece proti luteranskim pravoslavim in drugim "krivovercem", in pobožni svet se križa ter trpi v bolesti za izgubljene duše, ki tavajo izven "svete matere cerkve". A duhovnik iste "svete matere rimske cerkve" kje drugje, recimo v Chicagu, ni tako razposajen in goreč proti krivovercem. Za časa evharističnega kongresa l. 1926 v Chicagu je visoka katoliška duhovščina v tej deželi vestno pazila, da ni razžalila "krivovercev", in predstavniki krivoverskih konfesij so enako pazili, da niso razžalili "paganskega katolicizma". Zato so drug drugega obkladali s komplimenti, a v notranjosti obojih je kipelo sovraštvo, ki ni smelo na dan!

V Galiciji in v Dalmaciji, na Irskem in Litvinskem, na Bavarskem in Kranjskem, v Španiji in Italiji katoliška duhovščina lahko svobodno vpije proti "krivovercem". V vseh teh deželah je prebivalstvo katoliško, "krivovercev" je v njih malo, več pa je "mlačnežev", ki ne gredo več v cerkev, ali pa le parkrat na leto.

V Zedinjenih državah je stvar popolnoma drugačna. V vsakem mestu, — na enem vogalu katoliška, na drugem metodistična, na tretjem baptistična, malo naprej kakšna druga cerkev, in dva bloka stran židovska sinagoga. Nič ni slučajnega, da v hiši, ki ima npr. deset stanovanj, živi deset družin, vsaka druge vere. Deset družin, deset ver, deset "pravih ver", deset pravovernih družin, in seveda, deset "krivoverskih".

Ta mešanica ver je povzročila vroče boje. Katoličani so sovražili vse druge, in vse protestantske sekte so mrzele katoličane. Vse skupaj pa so sovražile Žide in njihovo vero. Mali in veliki spopadi ter poboji radi vere so bili v tej deželi običajnost. Tu in tam so še danes. Najhujše so prizadeti Židje. "Krščanstvo" je skozi vso svojo dobo veliko storilo, da vzneti v "krščanskih" narodih sovraštvo do židovstva. Uspelo je, in Židje so plačali s stotisoči svojih življenj. Tisoče je bilo pobitih v progonih od časa do časa — in ni še tako dolgo, ko so bili tudi taki progoni nekaj običajnega. Kajti vsega gorja na svetu so bili krivi Judje. — Vera je nevednost. Toda kako naj se vernik sploh zaveda, da je neveden? Ignoranca ga ima v pesteh in ga drži, a on tega ne čuti.

Sovraštva med pripadniki posameznih ver v tej deželi pa so polagoma pojenjavala. Ni moglo biti drugače. Živeli so in žive med seboj mešano, in življenje bi bilo preumorno, če bi neprestano nadaljevali prepire radi vere. Morali so se drug drugega privaditi. Ko je videl katoličan protestanta iti v cerkev, se je odvadil pljuvati za njim, in ko je protestant videl katoličana v njegovi "paganski procesiji", se je ozrl stran a rekel mu ni ničesar, ko sta se nekaj ur pozneje srečala. Morala sta se srečavati pri delu, v trgovini, na ulici in v hiši, v kateri sta živela. In morala sta se naučiti tolerirati drug drugega in v medsebojnih odnošajih pozabiti na vero.

A spori so vendarle. Ameriške politične stranke so versko "strogo nepristranske", a v praksi le malokedaj. Zadnje županske volitve v Chicagu so imele tudi "verski" značaj. Dosedanji župan Dever je ne le katoličan, ampak član bojvnih katol. organizacij. Republikanec Thompson, ki je bil njegov protikandidat, pa je protestant in "nasprotnik papizma". Katoličani so agitirali za katoličana, seveda kot "demokratje", če pa so so prodali so agitirali za "prostozidarja" Thompsona; ker pa ni v takih bojih nič idejnega, postane stvar umazana, in županske volitve v Chicagu so bile umazane.

Cerkve poskušajo povsod spraviti na visoka mesta svoje pripadnike. V New Yorku se je

katoličanom posrečilo, da so spravili v visoke politične urade skoro same svoje ljudi. A v nekaterih državah, oziroma okrajih, pa nima katoličan niti prilike dobiti službo vratarja.

Velikokrat se dobi kak duhovnik (ne med katoličani), ki propagira toleranco v verskem kakor v vsakem drugem oziru. V New Yorku so ustanovili nedavno organizacijo, katere cilj je blažiti odnošaje med verami in omiljevati versko nestrpnost. Pripadajo ji duhovniki trinajstih ver, med njimi tudi židovske.

Verski fanatizmi so najslabši, ker slone samo na ignoranci. In ker so v deželi kakor je naša, v kateri je prebivalstvo mešano versko in drugače, v škodo celoti, se porajajo take organizacije kot je ona v New Yorku mnogokrat in marsikje v eni ali drugi obliki. Kajti ljudstvo spoznava, da "edino prave vere ni, ampak so vse "prave", in čez dolgo bo spoznalo tudi to, da se na dan vesoljne sodbe ljudstva ne bodo delila po pravih in nepravih verah. In ko pride enkrat do tega spoznanja, bo še spoznalo, da angela s trombo ne bo, da ne bo levice in desnice, da ni nebes, ne pekla. Ko pride tako daleč v svojem miselnem razvoju, bo delalo za izveličanje na tem svetu, ne pa se pripravljalo za v nebesa "na drugem".

Švica zadovoljila ruskim zahtevam.

Ko je za časa lausanske konference 1. 1923 Maurice Conradi umoril ruskega diplomata Valclava Vorovskija, je prišla Švica v neprijeten položaj. Umor se je izvršil na njenem ozemlju. Atentator je izvršil svoj čin ne radi Vorovskija, ampak vsled sovraštva do sovjetske Rusije. A sentiment v krogih buržvaznih vlad je bil napram Rusiji še bolj neprijazen kakor sedaj, in Švica je mislila, da bo zadostovalo, ako izreče obžalovanje za zločin in drugega nič. Morilec je bil oprostjen.

Sovjetska vlada se ni zadovoljila, in od tedaj je bila s Švico diplomatsko v neprijateljskem razmerju. Rusija je zahtevala, prvič, da švicarska vlada da zadoščenje za zločin, in da plača sorodnikom umorjenega diplomata odškodnino. Ponos švicarske vlade pa je bil tak, da je upravičene zahteve odklonila. Ali v Švici je sedež Lige narodov in tam se shajajajo diplomatje vseh dežel, vrše se dan za dnem sestanki, posvetovanja in konference, na katerih sodelujejo tudi države, ki ne pripadajo Ligi. Rusija je bila mnogokrat povabljen, in je vselej odgovorila: dokler bodo ta zborovanja v Švici, ne pridemo. Zato se je Švica končno udala. Sporazum je bil sklenjen med zastopniki Rusije in Švice v Berlinu po posredovanju francoskih diplomatov.

Reakcija v Angliji proti unijam in delavski stranki.

Angleški toriji poskušajo že vrsto let izvajati zakon, ki bi prepovedoval unijam pripadati političnim strankam in jim dajati denarna sredstva. Ker unije niso za stranke kapitalizma, ampak za delavsko stranko, je naravno, da hočejo toriji tak zakon.

Konservativci so pred tedni v zbornici predložili predlogo, ki določa:

1. Vsako generalno stavko se smatra za nelegalno.
2. Delavci, ki se branijo stavkati, so upravičeni do vse mogoče protekcije od strani oblasti.
3. Piketom je prepovedano begati in groziti delavcem, ki nočejo stavkati.
4. Vporabljanje političnih fondov mora biti regulirano kot določajo odredbe.
5. Državnim delavcem je prepovedano pripadati uniji, razun ako so v nji samo delavci ki jih zaposluje država, ako ni ta unija pridružena nobeni drugi ampak je samostojna, in če ne pripada nobeni politični stranki.
6. Lokalne državne oblasti ne smejo zahtevati od delavcev, katerim dajo službo, včlanjenje v uniji.

Točka 4 v tej predlogi, ki ima dolg komentar in določa za prestopke visoke kazni, je naperjena proti delavski stranki. Njen cilj je uničiti delavsko stranko.

Kako? Ona prepoveduje unijam iz svojih fondov plačevati članarino, ali prispevke, ali pa kontribucije, "političnim strankam". Dovolj je, da en član protestira, in unija ne bi smela dati v kampanjski fond SVOJE stranke niti centa. Kapitalistom pa je seveda dovoljeno prispevati stotisoče NJIHOVIM strankam.

Ako se dogodi, da bo ta predloga sprejeta v tej obliki, ne bo dolgo v veljavi, kajti angleško delavstvo se je naučilo CENITI svojo moč.

A stvar je resna, in upije angleškega delavstva ter njihova stranka se tega v polni meri zaveda. Če je zakon enkrat sprejet, vzame dolgo in težko borbo, predno se ga odpravi. In ob enem zada lahko delavstvu v času ko bi bil v veljavi veliko škodo. Važno je torej, da se prepreči sprejem predloge. In v to smer je angleško delavstvo obrnilo svojo borbo.

PRVOMAJSKA ŠTEVILKA "PROLETARCA".

Ena najlepših jugoslovanskih publikacij, bilo v Ameriki, Jugoslaviji ali drugod, je prvomajska številka "Proletarca". Naročite jo kolikor mogoče in poskrbite, da pride med delavce, katerim je namenjena.

Kitajska v krvavem objemu.

Zedinjene države, Anglija, Japonska, Francija in Italija so poslale vladi južne Kitajske noto, v kateri zahtevajo, da Kitajska poravnava škodo, ki je bila storjena tujcem v Nankingu, in da kaznuje Kitajce, ki so izvršili v izgrelih proti Evropejcem, Amerikancem in Japoncem v Nankingu nasilna dejanja.

Evgen Čen, minister zunanjih zadev nacionalistične vlade, odgovarja, da je Kitajska pripravljena ugoditi zahtevam, toda šele tedaj, če bo dognano, da je krivda za izgrede na strani Kitajcev. Da se to dožene, je predlagal velesilam, naj se imenuje mednarodno komisijo, v kateri bi bili zastopniki prizadetih držav in pa kakšne nevtralne države. V svojem odgovoru omenja, da so sedanjemu razpoloženju napram tujcem krive neenake pogodbe, ki dajejo tujim državam pravico gospodariti nad Kitajci in gotovimi deli njihovega ozemlja. Streljanje z bojnih ladij tujih držav na kitajska mesta in na kitajsko ljudstvo ne more vplivati pomirjevalno.

Tujim diplomatom je uspelo zanetiti spor v Kuomintangu (stranka, ki se bori za osvoboditev Kitajske); vrhovni poveljnik južnokitajske armade general Čiang Kai-šek, ki je dosegel mnogo zmag, se je že pred tedni sprl z radikalnim krilom Kuomintanga, katerega dolži, da je v službi ruskega boljševizma. V Šangaju, katerega je vzel severno-kitajskim četam, je nastopil proti radikalnemu delavstvu s silo.

Notranjih sporov v Kuomintangu je bilo pričakovati, kajti razdeljen je na več struj, oziroma na dve glavni, še iz Sun Jat senovih časov. Medsebojni boji so mnogokrat pač neizbežna stvar, in jo je treba prestati. Enotnost Kuomintanga bi pripomogla k hitrejši osvoboditvi Kitajske, a ljudje so ljudje in delajo napake, greše in si škodujejo kjer pač morejo.

Gasilec v Ontariju prepovedano kleti.

V Torontu, Ontario, je mestni svet izdal odlok s katerim prepoveduje gasilec kleti, kadar se bore proti požaru. Neki svetovalec je toliko časa argumentiral, da je prepričal večino o umestnosti svojega predloga. "Ljudje gledajo ogenj," je dejal, "in opazujejo gasilce, pa ti kateri robato zakolne in jih zmoti v zabavi." Večina je pokimala, posebno ko je nekdo omenil ženske in otroke, ter sprejela predlog. Gasilci so baje sklenili, da bodo pri gašenju bolj čakali kakor dosedaj, in namesto, da bi od časa do časa kdo izmed njih zaklel, bo rajše pljunil.

Ali ste aktivni v kampanji, katere cilj je dobiti Proletarcu dva tisoč naročnikov in ga s tem razširiti kakor še ni bil?

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

— Dobro jutro, gospod ravnatelj! vse je šlo gladko.

— Tudi pri nas!

— Sem slišal.

— Sijajno je bilo, je govoril ravnatelj z vedno večjim ognjem, 80% poviška — ali izposloval sem tudi 100% poviška pri ceni za našo rudo! Družbi sem torej pripomogel kljub temu k 20% novega dobička.

Horwath je osupnil. Nikakor ni mogel doumeti, da je ta človek napravil kaj takega. To je bilo vendar veliko dejanje.

— A —, se je začudil in nič več. Nerazumljivo mu je bilo vse to. Toda hlinil se je in mu čestital:

— Izvrstno ste napravili. Občudujem vas!

— Kaj ne! No, imel sem srečo.

— Prav vesel sem, da se je izteklo tako dobro. Potem mu je predložil akt zaradi Abraha in ga prosil za podpis. Ravnatelj je prebral in ga tudi podpisal. In mu je bila naenkrat tako mučna ravnateljeva bližina, da se je hotel posloviti. Tedaj je vstopila v kabinet nenadoma Helena. Oblečena je bila v temno rdečo jutranjico in je bila v tej preprosti obleki še veliko bolj lepa.

— Ali motim, je vprašala v zadregi?

— Ravno odhajam, milostljiva, je odgovoril Horwath.

Zazeblo jo je, ko je šla mimo njega. Uvide-la pa je, da mora biti zelo previdna, da se izogne temu snidenju. Obrnila se je zato k inženjerju in ga nagovorila.

— Kako ste se vozili, gospod inženjer?

— Dobro. In vi? Kako ste se zabavali večeraj?

— Izvrstno, jo je prehitel ravnatelj. Imeniten dečko ta Klinger, če hoče! Kaj ne Helena!

— Da, prav lepo je bilo! Toda kam se vam tako mudi?

— Zajtrkovat grem.

— Ali ne jeste doma? se je začudil ravnatelj.

— Žalibog! Zjutraj sem zapodil služkinjo. Nesramno se je obnašala in nisem je mogel več trpeti.

Ravnatelj ni hotel tako prekiniti prijateljstva s Horwathom in se je spogledal s Heleno, ki je uganila njegove misli. Zato je dejal.

— Če je tako gospod inženjer — zajtrkujte z nami. Baš smo namenjeni.

— Prosim, je dejala Helena, zelo naju bo veselilo.

Horwath je pograbil vejico in je pomenljivo pogledal Heleno. Ta ni trenila z očmi in je bila junaška.

V obednici je bilo prijetno toplo. Von Rosenstein mu je pravil o pogajanjih, ta pa je mislil samo na njo. Če je le mogel je zapičil svoje oči v njeno telo, po katerem je tako godel.

V najživahnejšem pogovoru pa je prinesel lakaj brzovjavko. Ko jo je ravnatelj prebral je skočil in zaplesal od veselja okoli mize.

— Hej, prijatelj iz Dunaja me obišče. Takoj avto! Sedajle z vlakom se pripelje. Zlezal je v kožuh in naročal svoji ženi.

— Helena, kosilo najboljše! Ah, oprostite gospod inženjer, saj veste — če pride prijatelj, ki ga že dolgo nisem videl. Kar ostanite — prosim, jaz pridem kmalu nazaj! In zdirjal je skozi vrata.

Helena je ponudila inženjerju pecivo.

— Prosim, vzemite, gospod inženjer!

Veselo se je zasmel tem besedam in jo je prijel za roko.

— Milostljiva, prosim, izvolite me poljubiti! Haha, haha, Helena! Hotel jo je potegniti k sebi, a presenečen je izpustil njeno roko.

Helena je obstala na svojem stolu in se ni smejala njegovemu dovtipu. Mirno, bila je samo bleda, mu je gledala v oči in ga prosila.

— Gospod Horwath, zelo bi bila srečna, če bi takoj sedajle odšli in če bi vas nikoli več ne bilo pred moje oči!

Toda on je še vedno mislil, da se šali. Smejal se je. Ona pa se je zgrozila.

— Gospod, ne bodite nesramni! je dejala. Ne smejte se predno vam vsega ne povem!

— Helena, kaj govoriš — se je ustrašil. Ah, saj ti se šališ! Počasi se ji je približal in stegoval roke.

Helena je vstala in je položila roko na zvočec, ki je stal na mizi.

In tako je vendarle zaslutil, na kar še ni mislil. Stopil je nazaj, sedel in gledal na žensko kakor na plen, ki se vedno bolj oddaljuje.

— Ostanite mirni in dostojni ter poslušajte, je spregovorila nato. In ne razburjajte se!

— Vedite torej, da je vse tisto, kar je bilo med nama končano. Mislite si, da ni bilo! Ali pa si predstavljajte vse to tako kakor si jaz: da je bilo vse samo ogaben sen, ki neznansko škoduje človeškemu srcu, kar občuti šele takrat, ko se zbudi. Ali razumete?

Buljil je v Heleno in je bil poparjen. Ni vedel kaj bi odgovoril.

— Torej me ne razumete! Toda, če se izrazim tako, da me niste vi nikar ljubili — ali bi razumeli tedaj?

— Helena, kaj govoriš!

— Nikdar! Pač pa ste ljubili z živalsko naslodo moje telo in ga še ljubite. Nič se ne prijemajte za glavo, vse je tako, kakor vam govorim. Jaz pa, ki sem mislila, da je to vse,

kar zahteva ljubezen, sem uživala prijetnost spolne razdraženosti, ki edina je kriva, da sem kdaj varala svojega moža. Ker se mi je pa zdelo potem, ko sem spoznala, da mi to ne pripravlja nikake duševne umirjenosti, da je to zgolj samo mesena čutnost, sem sklenila, da vam to povem.

Postajal je rdeč v lica. Gledal je v tla in se niti ni zagovarjal.

— Rdeči postajate, gospod Horwath. Temu se zelo čudim. Glejte, jaz ne zardevam. Toda verjemite mi, da me je sram — kar vas ni! Vi zardevate zgolj iz zavisti, ker že veste, da ne boste videli nikdar več moje nagote, ker ne boste nikdar več ugrizavali v moja prsa. Mene pa je sram. Sram zaradi tega, ker sem se spečala z vami, s pohotnežem, kakor vlačuge, ki vas obiskujejo.

Potem je molčala dolga časa. Horwath, ki je bil zaradi teh dogodkov, ki so ga danes od vseh strani obkolili tako tesno, razkačen, da bi brez pomisleka udaril s pestjo, če bi ne bilo zakonov, je vstal in se je komaj krotil.

— Pojdite vendar! ga je prosila ter mu pokazala vrata.

Tedaj se je zravnal. Strašna besnost mu je odtrgala ustnice vsak sebi in je zarenčal:

— Da me podiš skozi vrata, tega ne pozabim. Jaz vem vse!

— To mi ni neznao. Človek, katerega moč sloni na tropi vohunov ve lahko marsikaj. Toda kljub temu ne veste mnogo. In se vas ne bojim!

Bil je premagan. Rad bi ji zagrozil kaj, toda zavedal se je, da je preslab, da ne more. Toda nekaj ji je moral še zagnati v srce. Nekaj močnega, nekaj ostudnega. Kaj...? Možgani so iskali blata, da bi mu ga porinili na jezik. In res je bevsknil v ogabnem smehlanju:

— Ali vam je mogoče žal, da ste se mi dajali zastonj? Koliko cenite vsako noč — ?

Helena ni prenesla udarca. Zaskelilo jo je v sencih in kakor ljut udarec z bičem po srcu so jo zadele besede. Luč pred očmi je temnela in vedno bolj temno je bilo. Klecnila je s koleni, se prijala za prsi in zdrknila na preprogo.

On pa se je zasmel in izginil skozi vrata. V veži je srečal lakaja in mu naročil.

— Teci, milostljivi je slabo.

Potem je planil po stopnicah.

Lakaj je hitel v sobo. Odmaknil je mizo, vzdignil Heleno ter jo položil na divan. Potem je skočil k telefonu in poklical zdravnika.

— Hitro, hitro, je vpil, milostljiva je v omedleveci.

— Že hitim, mu je odgovoril Klinger iz bolnice, kjer je imel ravno službo.

Lakaj je bil v skrbeh. Toda še predno je prišel Klinger je odprla oči in jih je zopet zaprla, ko je videla pred seboj obrise moža.

— Pojdite vendar, je šepnila.

Preplašen je tekal od okna do okna. In ni preteklo deset minut, ko je bil zdravnik tu. Lakaj mu je opisal kaj se je zgodilo, in ni zamolčal, da je slišal smeh, par sekund predno je odšel Horwath.

— Pojdite sedaj, mu je naročil Klinger, v predsobo in čakajte name!

Potem se je sklonil k Heleni in jo poklical.
— Helena!

Zaslišala je mehke besede in jih je spoznala. Prav počasi je odpirala oči in je pogledala v njegov obraz. In ustnice, ki so se še pred kratkim premikale v grozi, so izgovarjale v blaženosti.

— Pridi, pridi! Oživi me!

Oklenila se je njegovega vratu in vzdignila glavo.

— Ali si ti, ali si res ti? ga je nagovarjala.

— Ali ti je bilo hudo, ali ti je bilo tako hudo v srcu, da si mene klicala — ?

— Moj dobri . . .

Vsedla se je kraj njega in se ga je tiščala. Pokazala mu je s prstom stol in je govorila kakor v pijanosti.

— Glej, tam je sedel! Na tistem stolu . . . Jaz pa sem mislila, da sedi na mojem srcu vampir in mi sreblje kri. In mi jo je! Videla sem ga: z ostrimi zobmi je zvrtal majhno luknjico in je lokal. Njegovo telo je bilo vedno širše in skozi njegovo kožo sem videla kri svojega srca . . . Trgala sem mu to ubogo srce iz krempeljev, on pa je držal in ni hotel spustiti. V peklenkem smehu so plavale njegove oči. Že sem omagovala pod težkimi udarci njegovega smeha. Toda nisem obupala. Nekdo je stal na moji strani, ki mi je dajal moč in vztrajnost. In ko sem že bila pri kraju s svojimi močmi, sem vzela ostre nože, nože spoznanja in resnice, ki mi jih je podajal ta nevidni nekdo. In sem mu vrgla prvega in potem drugega in tretjega in pričel je bežati. Izpustil je moje srce in sem ga že držala v rokah — ali vampir se je naenkrat obrnil, si z zadnjo svojo močjo izdrl nož iz svoje črne duše in mi ga je zagnal nazaj. In me je zadel. In sem spoznala še močnejše . . . da sem bila resnična vlačuga vampirjeva.

Rihard ji je gladil lase, ki so se ji razpustili in je govoril.

— Vendar pa je bil vampir premagan, četudi je že bil blizu zmage. In če je zmagovalec tudi napolmrtev, vse eno je potrebno, da praznuje zmago nad krvolokom, zakaj rane se zacelijo! Težko pa je človeku samemu srečen biti. In tako sem prišel, da s teboj pirujem v zmagi nad zlom. Pridi, ljubica!

Nagnil je njeho glavo nad svoje ustnice in Helena je pila iz njegovega srca.

XII.

V tistih dneh pa se je zgodilo, da so se ministri sprli med seboj in so drug na drugega valili krivdo zaradi zavoženega gospodarstva.

Zakaj s tem, da se je povišala cena rudi, se je za iste odstotke podražila cena industrijskim izdelkom. Ljudstvo je godrnjalo in dasi neradi, so vendar morali zapustiti ministri svoje zlate stolčke. In se je zgodilo, da je postal minister za industrijo velik nacionalist, ki ni mogel trpeti tujega kapitala. Zaraditega je naperil vse svoje moči proti tem družbam, ki so držale s svojimi rudniki vso industrijo v svojih rokah.

Komisar Telban je bil upokojen. Že drugi dan pa je prišel na njegovo mesto drugi komisar s posebnimi vladnimi ukazi. In malo pred poldnem je že rentočil pred ravnateljstvo vilo vladni avtomobil.

Dalje prihodnjč.)

“Radnik” in “Glas Svobode” na poti navzdol.

“Radnik”, glasilo jugoslovanskih komunistov in “komunistov-kruhoborcev”, ki je maja prošlo leto postal dnevnik, je v težki finančni krizi. Dasi ima večjo cirkulacijo kot katerikoli jugoslovanski dnevnik izvzemši “Prosvete”, oziroma jo je imel ko je postal dnevnik, je v teku leta izgubil nad dva tisoč naročnikov.

Uprava nobenega jugoslovanskega dnevnika ni tako draga kot “Radnikova” (uredništvo, upravništvo in agitatorji), in le to pojasnjuje, čemu je v teku leta potrošil okrog dvajset tisoč dolarjev, ki jih je dobil za vzdržanje dnevnika. Ko so neizkušeni funkcionarji spoznali, da ne bo šlo, so stroške nekoliko znižali, a ker naročniki padajo, je v dohodkih in izdatkih ostalo prejšnjo razmerje. Upravni odbor se je mnogo posvetoval in prepiral, a pravega izhoda ni našel. Ko se je preselil “Daily Worker” v New York, je “Radnikov” upravni odbor zaželel seliti list v drugo tiskarno, a glavni odbor W. P. mu je zabičil, da se mora tiskati naprej v strankini tiskarni.

Mnenje v upravnem odboru je že dolgo, da se meseca maja z “Radnikom” kot dnevnikom preneha in se ga izdaja “začasno” le dvakrat na teden. Te nezogibnosti ga reši le kaka nepričakovana podpora, ki bi mu jo mogla morda nuditi stranka. Boj “Radnika” za obstanek seveda ni kak izoliran pojav, kajti bilo je že mnogo listov pred njim, jih je sedaj in jih bo, ki so zrasli, a ne dovolj, in so morali potem navzdol.

V kritičnem stanju se nahaja tudi slovenski “Glas Svobode”, ki ima “od kar je samo v slovenskih rokah” še težje boje za obstoj kakor poprej. S številko, ki je izšla 12. aprila, t. l., se je preselil iz nekdanje tiskarne “Glasa Svobode” v drugo, in urad se je selil v Cicero na stanovanje urednika. Na poslopju ki ga je zgradil pokojni Martin Konda s pomočjo dobrodušnih rojakov ki so prispevali v njegov fond za tiskarno in s sodelovanjem tedanjega upravnika Albina Skubica, ki je vodil za tiskarno živo agitacijo, je še vedno velik napis preko vse stene: “G L A S S V O B O D E P U B L I S H I N G C O .”, a lastujejo ga, kakor tiskarno, drugi ljudje. Poslopje je posest ge. Konda, tiskarno pa lastuje par tiskarjev in A. H. Skubic, kateri jo operirajo pod imenom Atlantic Printing Co.

Tako je zaključena 13. postaja Glasa Svobode.

IVAN VUK:

Takrat, ko so klicali kruha...

Hodili so na službo, ob uri, ki jo jim je določil delodajalec . . . Odhajali so domov v času, katerega jim je označil delodajalec . . .

Težko so hodili.

Zakaj njih misli so bile doma pri otrocih, pri ženah, ki so z bojazlivim, vendar jasnim glasom govorile:

"Kaj naj skuham za večerjo?"

"Kar bo, skuhaj."

V tla so gledali ali pa skozi okno, da bi ne videli obupanega obraza žen in trdo, jezno govorili:

"Kar bo . . ."

Jezen je bil glas žen.

"Ničesar ni."

"Pa nič ne kuhaj", so rekli možje in stopili na cesto. Zakaj mudilo se je na službo. In tisto "ničesar ne kuhaj" jih je preganjalo.

Kako "ničesar". Otroci vsaj morajo jesti. Njih telo potrebuje za rast hrane, potrebuje jo za razvoj, za trpljenje, ki jih čaka. Ko stopijo vanj s slabotnim, izstradanim telesom in bodo prekmalu onemagali v trudu in pomanjkanju, koga bodo dolžili? Njih, očete svoje . . ."

Kako jim dopovedati, da ne jedo tudi sedaj — ker nimajo kaj. Zaslužek je tako majhen, da ne zadoštuje a delo je tako težavno in tako naporno, da zahteva jedi.

Težki so bili koraki na službo s takimi težkimi misli.

Pa so naenkrat pogledali drug drugemu v oči. Vsi, kar jih je bilo in so gladovali, so si pogledali. In glej, v očeh slehernega je bilo tisto:

"Kruha . . ."

In v očeh vseh je ogenj in misel:

"Zahtevajmo . . ."

In ko so se zavedli tega, so si podali roke; vsi do zadnjega so si jih podali in desnice njih so prisegle slogo in združitev. To je bil trenutek velike moči, moči, ki potresa temelje sveta in se majejo piedestali malikov.

Ta moč je stopila pred delodajalce in izpregovorila:

"Kruha . . . Ne vašega, nego svojega hočemo. Tistega, ki nam ga kradete. Zakaj od jutra do noči delamo zanj?"

Siti so bili delodajalci in smešna jim je bila ta zahteva.

"Kruha hočete?! . . . Kruha," so djali in se smejala. "Človek ne živi samo od kruha".

Kako naj oni razumejo to besedo, ko so siti mesa in jim je kruh zopern. Saj tudi žuljev in znoja ne razumejo. Ker če bi razumeli, bi propadlo njih gospodarstvo. Zato pa ne smejo razumeti . . .

Ali glej, velika moč sloge in združitev, tisto stiskanje desnic tisočerih je stopilo na ulice. V vzduhu so plule besede in preteče kričale:

"Kruha . . ."

Mogočniki pa so se razsrdili.

"Da si upajo", so govorili. "Oni, ki smo jih najeli, da nam delajo, tisti, katerih znoj in kri smo kupili, da nam rodi tisočero, so zapustili delo in kriče po ulicah neumne besede, ki žalijo kulturna ušesa

naša! Sužnji nam prete — gospodarjem, ki jih oblačimo in hranimo, prete . . ."

Po vzduhu pa so brnele besede in ga pretresale: "Kruha!"

V njih je bilo nekaj, kakor v oddaljenem gromu, ki se bliža in grmi vedno silneje.

"Kruha!"

Strah je jel navdajati mogočnike. Bilo jim je kakor človeku bojazljivcu, ki od daleč vidi oblak in se mu roga, ki se mu še smeje, ko se približuje. A ko zasliši grom, se mu stisne srce in njegova prva misel je strah.

"Ni se šaliti", mu govori tista misel. "V gromu je blisk . . . a v blisku strela."

In oči se obrnejo na podstrešje, kjer je zataknen blagoslovljen les, da se ga zapali na ognjišču in prežene blisk in strelo . . .

Množica lačnih pa je šla po ulici.

Kakor je kdo mogel, je šel. V naročju otroka, ker ga ni bilo mogoče nikjer pustiti, se je pridružil oče-delavec množici očetov-delavcev.

Oče je lačen, otrok je lačen. Zakaj bi ne zahtevali kruha.

Ali mogočniki so izvlekli blagoslovljen les . . .

Oboroženi sluge korakajo z naglimi koraki proti množici. Surova so njih obličja, a jeklo blišči v pomladanskem solncu. V ceveh pa preži smrt, da poljubiti tiste, ki prosijo kruha.

Mesto kruha kroglo, zakaj pisano je tako: "Kdor me zaprosi kruha, mu bom kroglo dal . . ."

"Nazaj", govore oboroženi. "Razpršite se . . . Zakaj nabite so naše puške . . ."

Množice se čudijo. Neverjetno se jim zdi, kar slišijo. Saj niso prosili nabitih pušk, nego kruha, tistega, ki ga same pridelujejo. Tistega zahtevajo, a ne pušk nabitih . . .

Ali hlapci dvignejo blagoslovljeni les. Zakaj zdi se jim množica, kruha preseča preteč oblak, poln bliska in strel . . . Zato treba žgati ta blagoslovljeni les, da ne bo nesreče — za gospodarje da ne bo nesreče.

"Nazaj . . ." zakriče oboroženi in dvignejo puške. "Razkropite se . . ."

Suhe so njih besede, sovražne. Zakaj drobtinic z mize mogočnikov so siti.

Množice ne razumejo tistih besed.

Tedaj pa cevi pušk pogledajo s svojimi majhnimi žreli v množico. Ogenj sikne iz njih naglo, blisku podobno, kakor iz zmaja . . .

In glej, ulica je rdeča. In tisto rdeče je kri . . . Človeška kri . . . Kri kruha prosečih . . . Zakaj trinajst ljudi, ki so zahtevali kruha, leži v mlaki krvi . . . nepremično . . . mrtvo . . .

Trinajst ljudi.

In trinajst družin zavpije obupno . . . Trinajst družin je ubitih . . .

Oče pa, ki je nesel v naročju otroka, ljubezen svojo, mladiko svojo, začuti, da je omahnila otroška glavica . . . Po rokah pa se je vlilo toplo . . .

Pogleda.

Prebita je glavica deteta, razmesarjena od kroglje. Še ne začeni živeti, je moralo kloniti otroško glavico to mlado življenje.

In krik, kakor obsodba se izvije iz prsi očeta:

"Prokleti . . ."

In leti po ulicah ta krik in bije vsakogar . . .
 Udari ob oborožene hlapce, da se stresejo in zbeže . . .
 Kakor Kajn beže in njih lica so spačena od pro-
 kletstva groze . . .

Na cesti je prazno.

Mrliče so odveleli nekam in jih poskrili. Vest
 svojo hočejo skriti.

Ali mlake krvi so še tam . . . strnjene krvi . . .
 človeške krvi . . . krvi delavske, ki vpije.

Čujte drdranje.

Kočije drdrajo, avtomobili godrnjajo.

Meščanstvo v lepih oblekah se pelje, da vidi ču-
 dovito cesto, kjer je človeška kri. Elegantne dame
 jo hočejo videti . . . zakaj znamenitost je to in pun-
 tarska je. Vse mesto se pelje, da vidi prelito kri
 ljudi, ki so bili lačni.

Služijo kočijaži . . .

V kletih — stanovanjih pa plaka trinajst družin
 za mrtvim možem in očetom.

V kletih — stanovanjih pa stiskajo pesti mili-
 joni . . .

Ne želel bi biti v koži tistih, katerim veljajo stis-
 njene pesti milijonov . . .

Velika noč v Rimu in v Chi- cagu.

Postni dnevi pred Veliko nedeljo so bili v Rimu
 kakor da so spremljali "večno mesto" v pokopališče.
 Od velikega četrtka naprej je Mussolinijeva vlada pre-
 povedala vse zabave in storila kolikor je mogla, da bi
 zgedali ti sveti dnevi čimbolj žalostno slovesni. Cer-
 kev pa je napravila ostalo, in tako je imel veliki teden
 v Rimu res tradicionalni značaj velikega petka, katere-
 ga v ameriških mestih ni.

Zanimivo v teh pojavih je, kako skušata Vatikan in
 fašistična vlada ustrezati drug drugemu. Sveta stolica
 je ljubosumna na fašizem, in fašizem pazi, da se papež
 ne udrži v toliko da bi mu postal nevaren, a vendar je
 med njima soglasnost, kakršna je sicer umljiva neka-
 toličanom v tujih deželah, ne pa katoličanom. Sorod-
 stvo med njima pa je vendarle jasno, in nadaljna pojas-
 njevanja ter tolmačenja bi bila nepotrebna.

Velika noč v Chicagu je pomenila razstavo novih
 oblek. "Society" je promenadirala in časnikarski foto-
 grafi so jo hiteli slikati. Cerkve so bile polne, kolekte
 primerne in pridige kakor vsako leto na ta dan.

Dogodilo se je tudi več ropov in storilo mnogo
 drugega greha. Lačni so bili tudi na ta dan gladni, in
 siti še bolj siti kakor na veliki petek.

Ramsay MacDonald o polo- žaju na Kitajskem.

Ramsay MacDonald, prvi premier delavske vlade
 v Angliji, je prišel za nekaj dni na obisk v to deželo kot
 gost židovskega dnevnika "Forward", kateri obhaja se-
 danj svojo tridesetletnico. "Forward" je eden največjih
 ameriških dnevnikov, in v njegovo angleško prilogo pi-
 še članke tudi Ramsay MacDonald, "Forward" prispe-
 va za aktivnosti socialistične stranke vsako leto do
 \$100,000.

Ko so reporterji MacDonalda vprašali, kaj misli o
 položaju na Kitajskem, je dejal, da se je stališče, ki

ga zavzema delavska stranka z ozirom na Kitajsko iz-
 kazalo za pravilno. Računala je, da pride do revolucije
 ker kitajsko ljudstvo nikakor ne more biti zadovoljno
 s sedanjim stanjem. Kar se tiče "varnosti tujcev", je de-
 jal, da store vlade najboljše ako državljanom svojih
 dežel, ki so na Kitajskem, kupijo vožnje listke domov,
 pa ne bo treba vpiti o protekciji".

MacDonald bo govoril na Forwardovi slavnosti
 dne 24. aprila ob 3. popoldne v Century Theatre v New
 Yorku. Ta njegov govor bodo raznesle radio postaje
 WJZ, WBZ, WBZA, KDKA, in KYW. MacDonalda bo
 avdijenci v Century Theatre in ameriški radio avdijen-
 ci predstavil Morris Hillquit. MacDonald bo govoril
 skozi omenjene postaje tudi 26. aprila ob 9. zvečer o
 svetovnem položaju.

Kronična nadprodukcija.

Poleg periodičnih kriz, poleg časovne nadpro-
 dukcije, katere posledica je časovno uničenje vredno-
 sti in zapravljanje moči, se razvija v kapitalistični
 družbi vedno silneje trajna nadprodukcija in trajno
 zapravljanje moči.

Videli smo, da neprenehoma napreduje tehnični
 prevrat; vedno je obsežnejši, kajti vsako leto osvoji
 kapitalistična veleprodukcija nove industrijske pa-
 noge, nove pokrajine; produktivteta dela raste zato
 neprestano, in sicer vse hitreje in hitreje. Obenem
 napreduje tudi kopičenje novega kapitala. Čimbolj
 raste izkoriščanje posameznega delavca in število iz-
 koriščevanih delavcev (ne le v eni deželi, ampak v
 vseh kapitalistično izkoriščanih deželah), tembolj tu-
 di raste množstvo navrednosti, tem večje bo tudi mno-
 šstvo bogastva, ki ga more dati na stran vsako leto ka-
 pitalistični razred in ga izpremeniti v kapital.

Kapitalistična produkcija ne more obstati pri do-
 ločenem obsegu; njeno neprestano razširjanje in ne-
 prestana razširitev njenega trga je življensko vpraša-
 nje za njo; prenehljaj je njena smrt. Med tem, ko se
 je v rokodelstvu in na kmetiji leto za letom enako ve-
 liko izdelalo in pridelalo in je produkcija praviloma
 rasla le v razmerju s prebivalstvom v predkapitalistič-
 ni dobi, ima kapitalistični proizvajalni način že v na-
 prej pogoj, da mora produkcija neprestano rasti; vsa-
 ko zadržanje pomenja hiranje za družbo, ki je tem
 boleostnejše in neznosnejše, čim dalje traja. Poleg ča-
 sovnihs vsodbud, da se razširi produkcija, katere pro-
 vzočajo časovne razširitve trga, najdemo trajen prit-
 isk za razširjanje produkcije, ki pa prihaja iz pro-
 izvjalnih razmer samih, in ki, ne da bi ga provzro-
 čila razširitev trga, provzroča sam neprestano njega
 razširitev.

Ta razširitev pa v zadnjih desetletjih noče nič
 prav napredovati.

Res je polje, čez katero more kapitalistična pro-
 dukcija svoj trg razširiti, velikansko; ne pozna lokal-
 nih in nacionalnih plotov, sme si iz vsega sveta na-
 praviti svoj trg. Za kapitalistično produkcijo pa je
 že ves svet majhen. Še pred sto leti so tvorile poleg
 zapadnih delov Evrope le razne primorske dežele in
 otoki v drugih delih sveta trg za kapitalistično indu-
 strijo, ki je bila v glavnem na Angleškem doma. Ali
 kako močna je bila trdna volja in lakomnost kapitali-
 stov, njih predbojnikov in pomagačev, in kako o-
 gromna so bila sredstva, ki so jih imeli pri rokah, ka-
 že to, da so od tedaj vse dežele vsega sveta napolnje-
 ne z blagom kapitalistične, ne več samo angleške, am-

pak splošne evropske in severoameriške industrije tako, da so razen Kitajske na razpolago le taki trgi, na katerih se ne dobi nič več drugega nego mrzlica in pa — batine.

Občudovanja vreden razvoj prometnih sredstev omogoča pač od leta do leta vedno boljše izkoriščanje vsakega trga, ali prav pri onih narodih, ki niso čisto divji, ki so razvili neko gotovo kulturo, neke gotove kulturne pogoje, dobiva trg vedno bolj drugo lice. Blago kapitalistične veleindustrije uniči povsod, ne le v Evropi, domača mala podjetja in izpremeni rokodelce in kmete v proletarce. To povzroči na vsakem prodajalnem trgu kapitalistične industrije dve važni izpremembi. Zmanjša nakupovalno moč prebivalstva in vpliva tako proti razširitvi prodaje na dotičnih trgih. Napravi pa si tudi tam — kar je še važnejše — s tem, da je ustvarilo proletariat, podlago za uvedbo kapitalističnega proizvodnega načina.

Evropska veleindustrija si koplje s tem svoj lastni grob. Za njo pomeni od gotove točke razvoja započetjši vsaka daljša razširitev trga novega konkurenta. Veleindustrija Združenih držav, ki je le malo starejša kot poprečna človeška starost, ni od evropske samo popolnoma neodvisna, ampak celo stremi za tem, da si zase prisvoji vso Ameriko; še mlajša je ruska industrija, ki si prizadeva vse velikanske kraje, ki jih Rusija poseduje v Evropi in Aziji, preskrbovati s svojim industrialnim blagom; Vzhodna Indija, Kitajska, Japonska in Avstralija se razvijajo v industrialne države, ki bodo prej ali slej proizvajale že dovolj za svojo porabo. Kratko rečeno, sedaj smo že v dobi, ko evropskega trga ni le več mogoče razširiti, ampak se je začel manjšati, zoževati. Vse to kar se danes dogaja v ekonomskem svetu, so znaki bankrota kapitalistične gospodarske uredbe.

Od nekaj časa sem pa medtem napreduje razširitev trga prepočasi za potrebe kapitalistične produkcije; nastavlja se ji vedno več in več ovir, postaja ji vedno bolj nemogoče, da bi popolnoma razvila svoje produktivne moči. Dobe gospodarskega razcvita postajajo vedno krajše, dobe kriz pa vedno daljše, zlasti v starih industrijalnih državah, kakor sta Anglija in Francija. Dežele, v katerih se kapitalistični proizvodni načini še le razcvita, imajo daljše dobe prosperitete. Poleg njih so pa že kapitalistično mlade dežele, ki imajo pa že kratke dobe razcvita in dolge dobe kriz, kakor npr. Japonska.

Radi tega raste množstvo proizvodnih sredstev, ki se bodisi ne dovolj, bodisi čisto nič ne izkoristijo, množstvo bogastev, ki nič ne koristijo, množstvo delavniških moči, ki ostanejo, ne da bi se izrabile. Tem ni prištevati le trum brezposelnih, ampak tudi vse one brezštevne in še vedno se množče parazite na telesu družbe, ki poskušajo, ker ne morejo biti produktivno delavni, bedno životariti na najrazličnejše, često na take načine, ki so povsem odveč, ki pa često zahtevajo prav veliko truda, to so: Mali posredovalni trgovci, agentje, posredovalci; k tem spada dalje še cela ogromna množica članov tzv. lumpen-proletariata najrazličnejših stopinj, tako višji in nižji glumači, zločinci, kot obrt izvrševana prostitutcija s svojimi zvodniki in drugimi podobnimi eksistencami; dalje spadajo k tem številne čete onih, ki si jih posedujoči vdinjajo v svoje osebne službe; končno veliko množstvo vojakov. Neprestano naraščanje armad v zadnjih dvajsetih letih bi bilo komaj mogoče brez nadprodukcije, ki je dovolila industriji, da se je odrekla tolikemu številu delovnih moči.

Kapitalistična družba se začinja dušiti v lastnem preobilju; postaja vedno manj zmožna, da bi vzdržala polno razvitje produktivnih moči, katere je ustvarila. Vedno več produktivnih moči mora ležati nerabljenih, vedno več produktov neupotrebljenih; če ne bi bilo tega, pa bi šlo vse k vrugu.

Kapitalistični proizvodni način, nadomestitev proizvodnje v malem s kapitalističnim veleproizvajanjem, čigar proizvodna sredstva so združena kot zasebna last v nekaj malo rokov, čigar delavci so brezposelni proletarci, ta kapitalistični proizvodni način je bil sredstvo, da je neskončno razširil skrajno omejeno produktivno silo dela, ki je bila lastna rokodelstvu in kmetiškemu poljedelstvu. To pa je bila svetovno-zgodovinska naloga kapitalističnega razreda. Izvršil jo je s tem, da je obložil razlaščene in izkoriščane ljudske množice z groznimi bolečinami, ali izvršil jo je. Ta naloga je bila prav tako svetovna potreba kot obe podlagi, iz katerih je izšla, namreč: Blagovno proizvodnje in z njim tesno spojeno zasebno lastništvo proizvodnih sredstev in proizvodov.

Ali če je bilo to in obe njegovi podlagi zgodovinsko potrebno, ni zdaj več potrebno. Opravila kapitalističnega razreda izvršujejo vedno bolj plačani uradniki, veliko množstvo kapitalistov ima le še nalogo, da potroši, kar drugi izdelajo; kapitalist je postal pravtako odveč, kot je bil fevdalni gospod pred sto leti.

Da, še več. Kakor je bilo fevdalno plemstvo v osemnajstem stoletju, tako je danes kapitalistični razred že zapreka daljnemu razvoju. Zasebno lastništvo proizvodnih sredstev je že zdavnaj prenehalo zagotavljati vsakemu producentu last njegovih proizvodov in prostost. Hitro že jadra k temu, da bo to last in to prostost odpravila za vse prebivalstvo kapitalističnih narodov; iz temelja družbe postaja vedno bolj sredstvo, s katerim se uničujejo vsi temelji družbe. In iz sredstva, ki je vspodbujalo družbo, da kar najhitreje razvije svoje produktivne moči, se je izpremenilo v sredstvo, ki sili družbo vedno bolj k temu, da trati ih pušča v nemar svoje produktivne moči.

Tako izpremeni zasebna last proizvodnih sredstev svoje prvotno bistvo v popolno nasprotje ne le za producente malih podjetij, ampak za vso družbo. Iz moči, ki je vodila družabni razvoj, postane povod, da družba propade, da bankrotira.

Danes se ne vpraša več, ali naj se hoče, da se zasebna last proizvodnih sredstev vzdrži ali ne. Njen propad je gotov. Vpraša se le: Ali naj potegne tudi družbo s seboj v propad, ali naj se družba otrese tega pogubnega bremena, da more svobodno in nanovo okrepcana iti dalje po poti, katero ji predpisujejo zakoni razvoja.

Osemurnik za ženske v Illinoisu.

Pred illinoisko legislaturo je bil predlog, ki je določal zakonito uvedbo osemurnika za ženske, ki se vposljene v industrijskih obratih, trgovinah itd.

Posebna komisija je zasliševala zagovornike za in proti predlogu.

Delavski "prijatelji", izvoljeni z delavskimi glasovi, niso bili prav na jasnem, če bo taka postava ženskam v prid ali ne. Nekateri so izražali dvome, češ, naj delajo toliko ur kolikor same hočejo. Kakorkoli je kdo izvajal svoje nazore o tej postavi, vsaki je trdil, da je njegovo mišljenje v prilog ženskam.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

STAVKOVNA SITUACIJA V ZAPADNI PENNSYLVANIJ.

LAWRENCE, PA. — Dasi imajo naši dopisniki sedaj dovolj časa, je iz tukajšnjih naselbin zelo malo poročil. Stavka, ali če ji hočemo reči, izprtje premogorjev pomeni za U.M.W. najvažnejšo borbo proti premogokopnim družbam v njeni zgodovini. Med to in prejšnjimi stavkami premogorjev je velika razlika. V prejšnjih so navadno zahtevali povišanje plač in l. 1919 smo imeli tudi zahtevo za šesturni delavnik. To je bilo ob času, ko je nastopil predsedništvo unije John L. Lewis. Osebnost je bil on nasproten tej zahtevi, a bil je izvoljen vseeno, in unija mu je dala nalogo, da dela za izvojevanje njenih pogojev.

Premogovniškim baronom se je zdela ta zahteva predrzna preko meje. S sodelovanjem takratnega kurivnega administratorja Garfielda ter s Hooverjem so začeli strašiti deželo, da so zahteve premogorjev za šesturni delavnik in zvišanje plač za 70% ekstremno boljševiške in jih dežela v interesu svoje ekonomije ne sme dovoliti pod nobenim pogojem. Začeli so se pregovori med njimi in Lewisom, katerih rezultat je bil, da je delavnik ostal kakor poprej — osemurnik, in da smo dobili 30% povišanja.

Sedaj ne zahtevamo povišanja, dasi so življenske potrebščine razmeroma dražje kot takrat ko je bila sprejeta plačilna lestvica, katera je bila v veljavi v unijskih okrožjih do 1. aprila to leto. Unija naglašja, da ne zahteva povišanja, je pa absolutno proti znižanju, ker hoče za premogorje ohraniti takozvani ameriški življenski standard.

Premogorji v Angliji imajo sedemurnik. Ako ne bi imeli neprilik v bojih preteklega leta, v katerih so oslabil, bi delali šest ur dnevno pet dni v tednu.

Kako zelo bi radi operatorji zatrli unijo premogorjev, dokazuje dejstvo, da imajo v enih krajih na vsakega stavkarja enega pobojnika (Coal and Iron Police).

Na Lawrencu smo imeli dva shoda rudarjev. Prvi se je vršil 27. marca na prostem, ker dvorane za tako veliko zborovanje nimamo. Govoril je prvi predsednik distriktne unije P. T. Fagen, ki je pozival stavkaze, naj zapuste skebsko delo ter se pridružijo uniji, na pobojnike pa je apeliral, naj zapuste svoje sramotne službe ter pomagajo delavcem v boju za izboljšanje življenskega položaja vse soseske. Drugi je govoril podpredsednik unije Phillip Murray, kateri je spreten govornik. Izvajal je, da Pittsburgh Coal kompanija izgublja v bitki proti uniji svoj profit, ker ga ji skebje ne morejo donášati. Govoril je o borbah ameriškega ljudstva od časa, ko se je uprlo angleški nadvladi pred več kot stopetdeset leti in dejal, da imajo borbe proti kompanijam kakršno vodi sedaj U.M.W. istotako značaj borbe za več pravic in za poštene življenske pogoje. Unijski delavci so v bojih s profita lačnimi družbami tekmo zadnjih 30 let, od kar je bila unija ustanovljena, veliko trpeli, in vse ameriško delavstvo bi občutilo udarce, ako bi bila naša unija prisiljena zapustiti svoje pridobitve. Žel je veliko avplavdiranja. Dasi je vse popoldne deževalo, in je

bil shod, kot omenjeno na prostem, in udeleženci so ostali do konca.

Zanimivo je, da so govorniki apelirali tudi na superintendenta John Bradburna, naj preneha s svojim stavkokaškim vodstvom. V rovu, nad katerim gospodari, so unijski rudarji in bosí pustili delo novembra 1926, ko je pričel z obratom po pravilu odprte delavnice.

Dne 20. marca sem se udeležil seje kluba št. 118 JSZ. v Canonsburgu, kjer so člani med drugim razpravljali tudi o praznovanju prvega maja, ter zaključili, da klub priredi dne 1. maja velik shod v dvorani društva Postojnska jama SNPJ. v Canonsburgu (Strabane), na katerega se dobi angleške in slovenske govornike.

Ker bo prvi maj na nedeljo, je pričakovati na ta shod velike udeležbe tudi iz okoliških krajev. V slovenskem jeziku bo poleg drugih govoril Filip Godina. Vabim vse naše delavce iz tega okrožja, da pridejo na ta shod, kjer bomo manifestirali za svoje pravice. Naselbine kot Lawrence, Bridgeville, Sygan, Bishop, Muse, Meadowlands, Hackett in druge se lahko odzovejo. Pokažimo, da nas je mnogo in da znamo držati skupaj. Prvi maj je naš dan — praznik delavskega ljudstva, simbol dela in solidarnosti proletariata vsega sveta.

Louis Britz.

PRVOMAJSKA PROSLAVA KLUBOV ŠT. 27 IN ŠT. 49 V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — Svoječasno je bilo poročano, da prirede to leto vse socialistične organizacije skupno svojo prvomajsko proslavo. Ker pa se vrši tiste dneve konvencija židovske delavske podporne organizacije Workmen's Circle, in bo imela na dan 1. maja svojo slavnst in shod, je bilo na seji okrajne organizacije zaključeno, da se prepusti prvomajske priredbe zopet posameznim skupinam. Slovenska naselbina ne bo brez nje, neglede na dejstvo, da nismo mogli dobiti večje dvorane za to proslavo. Po prejemu obvestila glede prej omenjenega zaključka mestne centralne organizacije sta stopila v zvezo oba tukajšnja kluba JSZ. (št. 27, Cleveland, in št. 49, Collinwood) in sklenila, da priredita prvomajsko slavnost skupno, ki se bo vršila v gornjih dveh dvoranah Slovenskega narodnega doma na St. Clair Ave. Prične se ob 6. zvečer.

Ker nam je radi prostorov onemogočena večja prireditev, je bilo sklenjeno, da bo ta proslava bolj privatnega kot splošnega značaja. Prirejena bo v prvi vrsti za članstvo obeh klubov ter za somišljenike našega pokreta. Pripravljalni odbor bo skrbel, da bo sta dvorani primerne odzáljšani in da bo tudi zabavni del priredbe dober. Glavni govornik bo naš tukaj in drugod dobroznani sodrug Matt Petrovich, "Zarja" pa bo zapela par pesmi.

Te vrstice naj služijo sodrugom in somišljenikom za vabilo na to prvomajsko priredbo, in dne 1. maja jih pričakujemo vse v našem krogu, da dostojno praznujemo mednarodni delavski praznik. Vsakdo ki more, naj pride. Pridružite se nam na naš praznik, ki je simbol delavskega osvobojenja izpod kapitalistične sužnosti! Naj živi Prvi Maj tudi v slovenski metropoli! — Odbor.

PRVOMAJSKI SHOD DRUŠTEV S. N. P. J. V KANSASU.

COCKERILL, KANS. — Kot običajno, prirede društva SNPJ, v premogovniškem okrožju države Kansas skupno prvomajsko slavnost, ki se letos vrši v naši naselbini.

Prvi maj je delavski praznik, katerega praznuje delavstvo povsod, kjer ima kaj razredne zavesti. Bilo v Evropi ali v Aziji, v Aleksandriji ali v Buenos Airesu, povsod si na ta dan delavstvo podaja roke. Ker pade Prvi maj letos na nedeljo, imajo delavci tudi v tej deželi, kjer se ga ne praznuje kakor drugod, priliko udeležiti se prvomajskih proslav, kajti delo jih ne zadržuje. Res, da so slabe razmere, a to ni noben vzrok, da bi morali radi slabih ekonomskih okoliščin zanemariti ravno svoje priredbe.

Na naši letošnji slavnosti bomo imeli bogatejši program, in imeli bomo več govornikov, med katerimi nastopi tudi Frank Zaitz, predsednik gl. nadzornega odbora SNPJ, in urednik Proletarca, ki bo sedaj prvič med nami. Brat Zaitz je poznan kot izvrsten govornik, in že to je zadosten vzrok, ki vas bi moral privabiti na to slavnost. Cesta do naše naselbine je dobra v vsakem vremenu.

Vse naše somišljenike opozarjamo, da naj oglašajo to prvomajsko proslavo društev SNPJ, ob vsaki priložnosti. — *Joe Pillich.*

BANKET YIPSELNA V SOBOTO 23. APRILA V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — Čikaška organizacija Socialistične mladinske lige (Young People Socialist League — "Yipsel") priredi v soboto 23. aprila ob 6:30 zvečer banket v Dwirtzovi restavraciji, 3145 W. Roosevelt Rd. To je blizu Kedzie Ave. Rezervacija je en dolar, in vsakdo, ki se tega banketa udeleži, naj to sporoči dan ali dva poprej na telefon Haymarket 2010 (urad socialistične okrajne organizacije). Ob tej priliki slavi čikaški Yipsel drugo obletnico po svoji reorganizaciji. Slavnostni govornik bo Geo. R. Kirkpatrick, avtor knjige "War What For" in podpredsedniški kandidat soc. stranke l. 1916. — *P. O.*

ŠE O PRVOMAJSKI SLAVNOSTI V CLINTONU.

CLINTON, IND. — V zadnjem dopisu od tu je bilo poročano o prvomajski slavnosti, ki jo bomo imeli v nedeljo 1. maja na Topolovškovi farmi. Naj bo tu še dodano, da se prične ob 10. dopoldne, govorniški program pa ob 2. popoldne. V slučaju neugodnega vremena se slavnost vrši v Tetra Micca Hall. Govori bodo istotako ob 2. popoldne. Sodrugi in somišljeniki, pridite na to prireditev v čimvečjem številu, da čujete s. Jožeta Zavertnika in druge, ter da ji damo resničen izraz naše solidarnosti. — *John Juvan.*

PRVI MAJ V SPRINGFIELDU.

SPRINGFIELD, ILL. — Klub št. 47 JSZ. priredi dne 1. maja prvomajsko slavnost v tukajšnjem Slovenskem domu; prične se ob 3. popoldne.

Zavedni delavci tu in v okolici, pridite vsi na to slavnost, da pokažemo svojo razredno zavest, in pokažimo, da vemo kam spadamo. Pogovorili se bomo o naših problemih in naših nalogah ter si v znamenju solidarnosti dobili novih moči za bodoče delo. Imeli bomo ob tej priliki tudi plesno zabavo. Postrežba bo izborna. — *Jos. Ovca.*

PO SVETEMU MISIJONU V COLLINWOODU

COLLINWOOD, O. — Od 6. do 13. marca je bil v collinwoodski cerkvi ("naši") sveti misijon. Je že precej časa tega kar je minil, a poročam o njemu šele sedaj zato, ker je dobro počakati, v koliko se je popboljšala ta naša fara. K. Skebe piše v frančiškanskem papirju, da smo postali strašno verni, da so prišli na sveti misijon celo taki zakrknjenci, ki so že dolgo tega zapustili vero in cerkev. Sedaj pa so spokorjeni in zopet v njenem naročju. Kaj hočete — božja milost je taka.

Ali popboljšanje je samo na jeziku. Čakaš, da postanejo bolj resnicoljubni, da ne bodo opravljali in ne lagali v dopisih. A vsezamanj, tudi po misijonu so ostali ravno taki grešniki kakor poprej. Vzlic temu se smatrajo za dobre in verne ter mislijo, da imajo pri sv. Petru tak "pull", da jih niti za nebeški potni list ne bo vprašal, pač pa jim odprl vrata na stežaj. Tudi Skebe piše dopise, v katerih je skregan z resnico. Oziroma, on jih ne piše, ampak dovoljuje, da ga podpisujejo pod dopise nekoga, ki si ne upa na dan s svojim imenom. To ni tajnost, kajti slišali smo jo v Slovenskem domu.

"V veri je resnica", pravi Skebe. Njegov pisec pa pravi, da "Žarkomet" laže, ko je pisal, da so frančiškanski misijonarji priredili vse s stališče kramarstva ter pridno prodajali "svete" kipe, podobe in take stvari. Razpela so prodajali po \$6. V času misijona so napravili iz šole pravo štacuno. Neki hlapec je tudi meni ponudil Boga, češ, plačajte dolar sedaj, drugo na obroke.

Misijoni nimajo niti drobca vzgojne vrednosti, pač pa fanatizirajo ljudi, pripravijo jih ob dolarčke, katere razdajo za svete reči in za maše, in ob enem se zanemarijo za delo. Umevno je, da postanejo nesposobni, da bi zdravo mislili. Naš prijazen dopisnik je navdušen za misijone, dasi ima z njimi križe v času ko se vrše, in potem neprilike doma. Če so blagoslovi koristni, tedaj naj koristijo. Čemu naj se neskončno modri stvarnik ukvarja s pošiljanjem nadlog svojim zvestim? In čemu jih je več med tistimi ki poslušajo, kakor pa med onimi, ki misijonarijo?

Blagoslovi so dobri, ampak strelovod je boljši, kdor se hoče ogniti strelam. In zdravnik ter medicine so končno vendarle bolj priporočljive, kakor pa pobožni vzdihji za misijonarskimi kramarji ter svete maše. Pamet, pamet ljudje, pamet imejte! — *Resnicoljub.*

KERENSKI BO GOVORIL V CHICAGU.

CHICAGOD, ILL. — Aleksander Kerenski, ki je bil l. 1917 po padcu carizma nekaj časa na čelu ruske vlade, je prišel pred dobrim tednom v Ameriko, kjer je nastopil na raznih shodih. Kerenskijeva misija ni, delati za padeč sovjetov. On ne propagira revolucije proti sedanji ruski vladi, pač pa demokracijo v Rusiji. In ob enem deluje za osvoboditev političnih jetnikov v Rusiji (socialnih revolucionarjev in socialistov, ki so mnogo storili za padeč carizma, a so bili vrženi v ječo, ker niso odobrili taktike komunistov, oziroma ji nasprotovali z besedo, ne z dejanji). Kerenski bo govoril v Ashland avditoriju, v katerem je prostora za pet tisoč ljudi, v nedeljo 24. aprila ob 2. popoldne. Vstopnina je \$1 za osebo. Prebitek po odbitku stroškov namenjen fondu za odpomoč političnim jetnikom v Rusiji. Kerenskiju bo prirejen tudi banket, ki se bo vršil v Palmer House. Kot poročajo, je zanj priglasiženih že nad tisoč ljudi. — *RPRS.*

VAŽNA SEJA IN PREDAVANJE V KLUBU ŠTEV. 1.

CHICAGO, ILL. — V petek 22. aprila se vrši v dvorani SNPJ, redna seja kluba št. 1, po izčrpanem dnevnem redu pa bo predaval s. Ivan Molek o slovenski književnosti. Pridite na sejo točno ob 8., da jo zaključimo ob času za predavanje.

Dobrodošli so nam tudi nečlani. Kdor želi pristopiti v klub, naj se oglasi pri tajniku bodisi na seji, ali pa v uradu JSZ. — P. O.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec marc 1927

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Prejemki	Glav. st. na str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLINOIS:							
Waukegan..	12	13	..	\$ 8.15	\$ 2.50
Chicago št. 1.....	100	20	..	37.00	12.00
Springfield.	5	4	..	2.9090
Nokomis ..	5	19	..	8.15	2.30
Virden ...	4	1.20	\$13.65	\$13.65	.40
INDIANA:							
Clinton ...	5	5	..	3.25	.75	.75	1.00
KANSAS:							
M. at L. ...	6	1.80	.45	.45	.60
MICHIGAN:							
Detroit ...	20	10	..	9.50	2.25	2.25
OHIO:							
Collinwood..	30	20	5	16.00	5.00
Barberton..	20	20	..	13.00	4.00
Power Point	1	3	2	1.3540
Glencoe ...	5	2	..	2.2070
Cleveland ..	40	10	..	15.50	5.00
Piney Fork.	5	5	3	3.25	1.00
Maynard ...	2	8	..	3.40	1.00
Blaine ...	14	12	..	8.40	2.60
Girard ...	27	6	..	10.20	3.30
Neffs	4	..	1.4050
Bridgeport.	12	1	..	3.95	1.30
M. at L. ...	6	1.80	18.97½	18.97½	.60
PENNA.:							
Canonsburg	46	13.80	4.60
Grays							
Landing.	19	5.70	1.90
Miners Mills	5	11	..	5.35	1.60
Forest City	2	2	..	1.3040
Krayn ...	11	3	..	4.35	1.40
Latrobe ...	2	5	..	2.3570
Braddock ..	7	2.1070
Lawrence ..	4	4	..	2.60	1.00
Moon Run.	19	5.70	1.90
Avella ...	8	9	..	5.55	1.70
Renton ...	4	6	..	2.9590
Harwick	3.00
Herminie ..	6	1	..	2.1570
Burgetts-town	1.20
Sygan ...	29	8.70	2.90
M. at L. ...	12	3.60	16.05	16.05	1.20
WISCONSIN:							
Milwaukee	35	..	12.25	7.75
Sheyogan.	20	10	..	9.50	4.87½	4.87½	3.00
WYOMING:							
Sublet ...	15	6	..	6.60	1.57½	1.57½	2.60
Skupaj..	528	253	10	\$246.95	\$58.57½	\$58.57½	\$84.25

Rednih Dualnih Izjemnih

Znamk na roki 1. marca	88	132	100
Prejeli tekem meseca	500	200	...
Skupaj	588	332	100
Razpečanih tekem meseca	528	252	10
Na roki 31. marca 1927	60	79	90

Za znamke Mladinske socialistične lige (Y. P. S. L.) poravnal v marcu: 114, Detroit, Mich.: 10 znamk.....\$2.50

PRVOMAJSKI SHOD V VIRDNU.

VIRDEN, ILL. — Pomlad je tukaj, vse se odeva v zelenje in Prvi maj, naš dan, nam nudi roko ter se nam bliža. Večina dopisnikov poroča najprvo o važnih dogodkih in priredbah. Ne bom delal izjeme, zato sporočam, da priredi klub št. 50 JSZ. prvomajski shod in potem veselico v nedeljo 1. maja na bivšem Peterlinovem posestvu. Prične se ob 2. popoldne. Klub je za to priliko povabil sodruga John Gorška, ki je znan aktiven sodrug v našem gibanju, in predsednik gl. porotnega odbora SNPJ. Govoril bo o položaju z ozirom na naš sedanji boj z operatorji. Po končanih govorih sledi prosta zabava in ples. Igral bo Sinderjev-Robausov orkester iz Virdna. Za postrežbo bo dobro preskrbljeno. Vabimo vse naše delavstvo od tu in bližnjih naselbin, da pride na to slavnost ter skupno z nami praznuje dan mednarodnega delavstva, Prvi maj. — Frank Hersich.

ZA JOHNSTOWN IN OKOLICO.

V dopisu iz Johnstowna, ki je bil priobčen v tem listu zadnji teden, se glasi, da bo imel novo reorganizirani klub št. 5 JSZ. svojo prvo večjo priredbo v Slovenskem izobraževalnem domu na Franklinu v nedeljo 24. aprila. Datum je napačen, kajti priredba se vrši v soboto 30. aprila, kot je dopisnik tudi poročal. Torej pravilno: Zabava in predstava kluba št. 5 JSZ. se vrši v Slovenskem izobraževalnem domu na Franklinu v soboto 30. aprila.

Seja kluba pa se vrši v isti dvorani dne 24. aprila. U.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije J. S. Z." so vplačala društva in socialistični klubi v mesecu marcu kot sledi:

Štev. in kraj društva	Vsota.
20, S. N. P. J., Ely, Minn.	\$12.00
83, S. N. P. J., Bingham, Utah	1.00
214, S. N. P. J., Mullan, Idaho	1.98
120, S. N. P. J., Gallup, New Mex.	2.00
244, S. N. P. J., Kaylor, Pa.	2.00
122, S. N. P. J., Aliquippa, Pa.	4.00
47, S. N. P. J., Springfeld, Ill.	1.00
4, J. P. Z. S., Sheboygan, Wis.	12.00
559, S. N. P. J., Chicago, Ill.	1.00
50, S. N. P. J., Clinton, Ind.	2.00
10, S. N. P. J., Rock Springs, Wyo.	1.50
126, S. N. P. J., Cleveland, O.	1.50
209, S. N. P. J., Nokomis, Ill.	2.00
10, S. S. P. Z., Moon Run, Pa.	12.00
74, S. N. P. J., Virden, Ill.	1.00
174, S. N. P. J., Krayn, Pa.	6.00
245, S. N. P. J., Lawrence, Pa.	3.00
432, S. N. P. J., Miners Mills, Pa.	1.00
312, S. N. P. J., Cleveland, O.	1.00
201, S. N. P. J., Bowen, Colo.	6.00
54, S. N. P. J., Glencoe, O.	1.00
434, S. N. P. J., Arma, Kans.	2.00
425, S. N. P. J., Triadelphia, W. Va.	3.00
225, S. N. P. J., Edison, Kans.	2.00
333, S. N. P. J., Blaine, O.	1.00
86, S. N. P. J., Chicago, Ill.	2.00
36, S. N. P. J., Willock, Pa.	4.50

KLUBI J. S. Z.

1, Chicago, Ill.	\$ 2.50
45, Waukegan, Ill.	12.00
47, Springfield, Ill.	1.00
69, Herminie, Pa.	1.00
178, Latrobe, Pa.	1.00
41, Clinton, Ind.	2.00
17, Grays Landing, Pa.	1.00
Skupaj	\$109.98

TAJNISTVO J. S. Z.

PRVOMAJSKI SHOD V CANONSBURGU.

CANONSBURG, PA. — V nedeljo 1. maja bo imel klub št. 118 JSZ. v dvorani druž. Postojnska jama, št. 138 SNPJ. (Strabane) velik prvomajski shod, na katerem bomo imeli angleške in slovenske govornike. Slovensko bo govoril Filip Godina, upravnik Prosvete. Pred nastopi govornikov bo igral Mladinski tamburaški zbor. Potrudili se bomo, da čimdosvojnejše proslavimo naš delavski praznik. — J. Č.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z. IN DRUGIH NAŠIH ORGANIZACIJ.**APRIL.**

CHICAGO, ILL. — S. Ivan Mošek bo v petek 22. aprila v dvorani SNPJ. predaval v klubu št. 1 o slovenski književnosti. Predavanje bo po redni seji. Vstop vsakemu prost.

CHICAGO, ILL. — Predavanje v petek 29. aprila v dvorani SNPJ. Predava dr. Greer.

FRANKLIN, PA. — Priredba kluba št. 5 v soboto 30. aprila. Igra, potem posvetovanje glede ustanovitve dramskega odseka.

WAUKEGAN, ILL. — Prvomajska proslava kluba št. 45 v soboto 30. aprila v Slov. narodnem domu.

BRIDGEPORT, O. — Kluba št. 11 v Bridgeportu in št. 189 v Blaine priredita domačo zabavo v soboto 30. aprila, večer pred prvim majem. Drugi dan v isti dvorani konferenca JSZ.

MAJ.

SPRINGFIELD, ILL. — Prvomajska priredba kluba št. 47 JSZ. v Slovenskem domu 1. maja.

CLEVELAND, O. — Kluba št. 27 in št. 49 JSZ. priredita prvomajsko slavnost v dvorani št. 1 v Slov. narodnem domu.

CANONSBURG, PA. — Prvomajska slavnost kluba št. 118 v dvorani društva SNPJ. 1. maja. Govori in druge točke. Glavni slovenski govornik bo Filip Godina.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 1. maja prvomajska slavnost v dvorani SNPJ.

CLINTON, IND. — Klub št. 41 priredi s sodelovanjem drugih socialističnih skupin prvomajsko proslavo v nedeljo 1. maja, na kateri bo govoril slovensko sod. Jože Zavertnik. Pričetek govorov ob 2. popoldne.

VIRDEN, ILL. — Klub št. 50 bo imel prvomajsko slavnost na bivšem Peterlinovem posestvu. Govornik John Goršek.

BRIDGEPORT, O. — Zborovanje vzhodnoohijske konferenca JSZ. v nedeljo 1. maja.

SHEBOYGAN, WIS. — Konferenca JSZ. v nedeljo 8. maja. Pod njeno okrožje spadajo klubi in društva Izobraževalne akcije JSZ. v Severnem Illinoisu in južnem Wisconsinu.

COLLINWOOD, O. — Konferenca J. S. Z. v nedeljo 22. maja. Dne 21. maja veselica. Dne 22. maja, po zborovanju shod.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 22. maja koncert soc. pevskega zbora "Sava" v dvorani SNPJ.

(Tajnike klubov prosimo, da nam sporoče datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

Agitirajte za razširjenje naših listov kot so "Proletarec", "New Leader" in "American Appeal"!

NAŠI ODRI.**"Naprej" in njegova vprizoritev Cankarjevih "Hlapcev".**

"Klasične igre ne vlečejo pri nas," mi je rekel nekoč milwauški rojak, ki se je mnogo pečal z dramatikom. "Moraš dati na oder kaj takega, kar je blizu ljudi, lepe komedije, ljudske in narodne igre..."

Svoječasno so na milwauškem slovenskem odru veliko igrali. Zdi se mi celo, da je bil par let najaktivnejši izmed vseh slovenskih odrov v Ameriki. Prvenstvo v teh aktivnostih je imel socialistični pevski zbor "Naprej", ki pa je z njimi prenehal v času medvojnih viharjev, kateri so potisnili k tlom toliko socialističnih organizacij, listov in posameznikov! Decembra prošlo leto, ko je "Naprej" obhajal petnajstletnico, je imel udeležbo, na kakršno je računal in kot jo je želel. In dal je dober program, slavnost pa je imela ves svoj zanos šele ko je bil izvajan drugi del programa (zvečer).

Ta uspeh je dal "Napreju" poguma, in se je odločil za dramo, kakršnih ljudje baje nimajo radi, oziroma, kakršne "ne vlečejo". Odločil se je vprizoriti "Hlapce", in to je storil v nedeljo 10. aprila. Kot je običaj, je imel popoldne koncertni program in zvečer predstavo. Vse pevske točke je izvajal "Naprej" sam, oziroma njega posamezni člani (dueti in solospevi). Jako dober je njegov mešan zbor. Udeležba popoldne je bila slaba. Zvečer pa, na predstavi, je bila dvorana polna. Marsikdo izmed naprejevcov je bil iznenađen, zdelo se jim je "too good to be true". Imamo povsod pesimiste in optimiste. Nekje v sredi med njimi je resnica, kar se tiče naših dramskih priredb in koncertov. Tukaj pa je bila prav pri optimistih.

Zastor se je dvignil po osmi uri, peto dejanje pa je bilo končano okrog 11. Ljudje so ostali do konca, in bili pozorni kakor ni navada med "našim občinstvom". Že prvi prizori v prvem dejanju so izzvali vso potrebno pozornost občinstva. Victor Petek v vlogi Jermana, Frank Ermenc v župnikovi halji, Komar, menjalec prepričan (Albert Hrast), Hvastja (A. Alperner), H. Rožič v vlogi nadučitelja in tudi drugi so igrali kakor jih človek želi videti. Jako dober je bil Petek, ki se je potrudil pogoditi Cankarjevega Jermana kolikor je največ mogel. Župnik pa je bil včasih nekoliko preslovesen s svojim glasom. Jack Oblak v vlogi Kalandra je odgovarjal kot tip popolnoma, ni pa izražal povsem tistega kovača, tistega jeklenega, ki včasih sičér misli na omagovanje in na žgance, a kuje naprej tudi potem ko se Jerman že potaplja. Le malo več "kovaškega duha", pa bi bilo. Ni pa pokvaril celote. Pijanec Pisek (A. Kamnikar) je bil jako dober v četrtem dejanju, a ne toliko v prejšnjem. Ženske v vlogi učiteljice, posebno Lojzka, bi bile lahko bolj učiteljice tudi po noši v času ko se igra vrši. Učiteljice so bile, Lojzka, Ana Kompare, Geni, Mary Suban, in Minika, Mrs. Muškatevec. Joško Radelj v vlogi župana je bil dober. Tip zdravnika v tej igri je lepo pogodil J. Dobnik. Vlogo županove hčerke je imela Mrs. Petek, vlogo Jermanove matere pa Ana Mihelčič. Nastopi obeh so bili dobri. Četrto dejanje je poteklo v nekaterih prizorih zelo dobro, kraval pa bi moral biti

bolj kravalski. Nace bi svoje cajne ne smel položiti za klop, da je ni nihče videl, in prišel je malo prezgodaj. Nastop je imel primeren, a efekt bi bil lahko boljši. Mary Ermenc v vlogi kmetice — dobro je napravila! Dejanje je potekalo zelo gladko in bilo je zaključeno z dobrim vtisom na avdijenco, pa bi bilo vendarle lahko bolje igrano. Dobre moči, ki so bile na odru, bi to dosegle brez posebnih težkoč. Kmetje in delavci (M. Tamše, L. Tesovnik, A. Kamnikar ml., Fr. Puncer in drugi) so bili dobro izvežbeni, izvzemši hibo, ki jo omenjam. Vlogo krčmarja je imel Ciril Muškatevc, nehvaležen posel "našega" režiserja pa je bil v rokah in glavi Fr. Puncerja.

Ena največjih nedostatkov na naših odrih je napačno naglašanje besed. Tudi na tej predstavi ni izostal. Pač — živimo med drugorodnim svetom in nismo imeli nikjer prilike naučiti se lepe slovenščine v govoru. Pod kozolci se nismo vežbali v nji, med gospodo, ki jo je znala (a še ta ne vsa in marsikdo izmed nje jo je govoril še slabše kot mi ki smo s kmetov) pa nismo smeli drugače kakor s klobukom v roki, oziroma, nismo znali drugače. Zagrinjalo na koncu prvega dejanja je bilo spuščeno nekaj momentov preneglo. Šepetalec je znal včasi svojo vlogo preveč naglas. Maske niso bile vse pogodene, najmanj pa ženske (izvzamem le kmetice).

Pokazala pa je ta predstava, koliko je milwauška naselbina v stanju storiti, ako hoče. Pokazala je, da ima jako dobre in nekaj tudi zelo izvežbanih diletantskih moči, ki nastopajo sigurno in pridobe gledalca, da prične misliti na igro, ji sledi ter se uživi v njo enako kakor igralec. "Naprej" naj gre naprej s priredbami, kakršna je bila ta in ona decembra, skrajša pa naj programe na polovico. Kakor jih ima sedaj, so predolgi in prenaporni, ker so v obeh delih prizadete ene in iste osebe. — Zc.

"On in njegova sestra" v Clevelandu.

Že večkrat sem videl v starem kraju in to v slovenskem in nemškem gledališču, igro "On in njegova sestra", in reči moram, da je v tej igri več iznenađenj in humorja, kot v kateri drugi komediji, ki sem jo sploh še videl.

Seveda tisti "brifrogar" je kralj igre. To vlogo je igral v Ljubljani Anton Verovšek, in Erazem Gorshe je kakor ustvarjen zanjo. Njegov dobrodušen karakter, ki ga nam je kot "Martin Krpan" pokazal, je v tej igri kot nalašč zanj. In če ste ga videli kot "Martina Krpana", boste gotovo tudi z njegovim poštarjem Lipčetom zadovoljni, kajti ti dve vlogi sta si v marsičem sorodni.

Njegovo sestro Mici je v Ljubljani igrala Irma Polakova, tu jo bo pa naša vsestranska umetnica Mary

Grill. Daj ji kakoršen karakter hočeš, mlado ali staro, vse ji prav pride in vem, da bo to vlogo mojstrsko izvršila.

Tisti baron Harpen, intrigant, bo Jos. F. Terbižan, kateremu bo vloga dobro pristojala. "Mucka" za tega barona bo pa Emily Svigel, katera vam je vsem dosti znana, kot igralka prve vrste. Ob tej priliki pa vam bo zlasti pokazala svoje "revolucionarne" zmožnosti.

"Ano Gerdinovo" bo igrala Josie Močnik, katera je imela tudi precej opraviti z "Martinom Krpanom". Ampak takrat je on rekel: "Ali me češ, če te čem?" Sedaj se bodo pa njej sline cedile po njem in bo vzlic vsej svoji "sladkosti" dobila košarico.

Skoro bi bil že pozabil na tisto "govedo" na gospoda "Hvala", katerega bo markiral Andy Ogrin. Saj se ga gotovo še spominjate od igre "Rodoljub iz Amerike", ko je bil tisti slavni načelnik požarne brambe.

Mnogo drugega mi je na jeziku, da bi vam povedal, toda zdi se mi, da ima vsak veliko večji užitek od predstave, ako ne ve, kaj vse ga čaka.

Rečem vam le toliko, da bo škandala, "trubla" in štrajka, kakor tudi petja in godbe dovolj. Užitek bo za oči, učesa in možgane.

Režija celega cirkusa je pod mojim okriljem. Veste, mene takle hokus-pokus najbolj veseli. Menda mi je že v krvi.

Ja, igro seveda vprizori "Ivan Cankar", ki je pač največji slovenski teater v Ameriki in sicer prihodnjo nedeljo 24. aprila popoldne in zvečer na odru Slov. Nar. Doma v Cleveland, Ohio.

Ralph Danilo, režiser.

NEKOLIKO O PRIHODNJEM KONCERTU "LIRA".

CHICAGO, ILL. — Kakor je bilo razvidno iz oglasa v tem listu zadnji teden, priredi Slovenski pevski zbor "Lira" svoj pomladanski koncert v nedeljo 24. aprila v dvorani SNPJ. na Lawndale in 27. cesti. Prične se ob 3. popoldne. Dvorana odprta že prej. In prosimo vas, da pridete točno v interesu vas in koncerta. Isti dan bo prememba "časa", ker stopi v veljavo "daylight saving time". Čas je pomaknjen za uro naprej, kar naj si vsakdo zapomni. Torej, po sedanjem času se koncert prične ob 2., a po novem ob 3. Premaknite ure naprej zjutraj, pa boste imeli pravi čas. Toliko o času, da ne bo zamud.

Program koncerta je obširen in zanimiv, kar ste videli iz oglasa. Kot znano, prireja "Lira" najboljše koncerte in uverjen sem, da si bo vsakdo v tej in okoliških naselbinah rezerviral nedeljo popoldne 24. aprila za poset Lirine priredbe.

Naj sporočim nekaj podrobnosti sporeda. "Daily News" piše pod naslovom "Mlada učenka gospodične

PRVOMAJSKA SLAVNOST KLUBA ŠT. 1, J. S. Z.,

v nedeljo 1. maja v dvorani S. N. P. J., Chicago, Ill.

Bogat program. Igra, deklamacije, petje, godba in govori.

Pričetek sporeda ob 3. popoldne.

Vstopnina 75c.

Deborah Landon slavljena" sledeče: Lillian Goleb, sedem let stara, je pred kratkim igrala v programu za Wide Awake Club na WMAQ radio postaji. Igrala je šest komadov, kar je pokazalo, da je imetnica velikega talenta. Izražala se je v natančnosti ritma in v čistoči izvršitve v vsakem nastopu. Bilo jo je res zanimivo poslušati."

Čuli jo boste na koncertu "Lire".

Naj omenim tudi pevovodjo "Lire", g. Gabriela Cherzanowskija, ki nastopi v programu kot solist. On ni le izboren zborovodja, ampak tudi dober pevec, ki poseduje zelo lep bariton. Obvladuje nad sto opernih skladb. Svoje muzikalične študije je izvršil na dvorni akademiji v Moskvi, in potem kot pevec prepotoval Evropo in Azijo ter na tem kontinentu Kanado in Združene države. Tukaj podučuje poleg slovenskega pevskega zbora "Lira" hrvatski pevski zbor "Zoro", poljski pevski zbor "Filharmonijo" in poljsko pevsko društvo "Dudzasz". Gdč. Deborah Landon, ki bo spremljala Chrzanowskija na glasovir, je priznana učiteljica za igranje na glasovir, in ona je privedla mlado Lillian Goleb do tako lepih uspehov.

Oba imata svoje učne zavode v Kimball Bldg. soba št. 829.

Gostovala bosta na tem koncertu dva pevska zbora: naš znani slovenski pevski zbor "Slovan", in poljski zbor "Filharmonia", menda prvič na slovenskem odru.

Zadnja točka programa, "Slika iz XVII. stoletja", ki jo proizvaja zbor "Lira" v kostumih, bo venčala ves program, kajti kaj sličnega še ni bilo na našem odru v Chicagu.

Če je vam za lepo pesem, ne pozabite biti v nedeljo 24. aprila v dvorani SNPJ. najpozneje ob 3. Po programu plesna zabava, na kateri po igral Koludrov orkester. — Član "Lire".

O KONCERTU "ZARJE" V CLEVELANDU.

CLEVELAND, O. — V nedeljo 10. aprila je imel pevski zbor "Zarja" v Slov. nar. domu koncert z zelo lepim sporedom, ki je bil v splošnem in v podrobnostih dobro izvajan. Posetilo ga je okrog 400 oseb, kar je manj kot so pogumnejši pričakovali. Vzrok je bilo lepo vreme, kajti če je nedeljski dan lep gredo mnogi radi ven na zrak in na solnce. Precej tistih, ki so imeli vstopnice, je izostalo radi prej omenjenega vzroka. Kljub temu je bil uspeh dovoljen tudi s te strani. Onim, ki so prišli, ni bilo žal. Program jim je ugajal, in avplavdirali so kakor morejo le ljudje, ki so z nastopi pevcev in pevk odkrito zadovoljni. Posebno sta ugajala moški oktet ter duet, v katerem sta pela Mary Grill in Fr. Plut.

PREDAVANJE O SLOVENSKI LITERaturi.

Sodrug Ivan Molek bo v petek 22. aprila zvečer po redni seji kluba št. 1 v dvorani SNPJ. v Chicagu predaval o slovenski literaturi. Vstop vsakemu prost. Zanimivo, poučno predavanje, in potrebno. S. Molek nam bo podal sliko o slovenski književnosti doma in v "tujini", ki mora interesirati vsakega, ki se zanima zanjo in želi vedeti o nji več kakor ve sedaj.

"Kovačev študent" je bil sedaj bolj efektiven kakor ob prvi vprizoritvi prošlo leto. Peveci so se bolj poglobili vanj in dali prizorom vse potrebno življenje in petju vso potrebno harmonijo. Fr. Pernač v vlogi kovača je izgledal resničen kovač in igral je izborno. Mary Grill je bila v vlogi njegove žene na svojem mestu in čuti je bilo mnogo smeha. L. Belle, ki je igral pismonošo, je napravil s svojim tenorjem zelo dober vtis. Kovačega sina, študenta, je igral Vatro Grill. Najsibo v vlogi pijančka študenta, ali pa v vlogi kovača, oboje zna pogoditi. Največ smeha so izzvali študentje, ki so prišli v gostilno in peli "Pri nas je korajža, pri tebi jo ni", a pride naglih krač kovač ter zbeže, svojega tovariša, njegovega sina, pa puste na cedilu.

Pevski zbor "Zarja" ima sedaj precej dobrih moči, zato obeta, da nam dá na svojem prihodnjem koncertu zopet kako novost. Vsled svojega prizadevanja služiti petju ter ga dvigniti med nami na najvišjo mogočo stopnjo, zasluži, da mu nudi občinstvo vso mogočo oporo. — Prijatelj "Zarje".

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu v Slovenskem Del. Domu, 15333 Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se sej redno, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov. — Tajnik.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.

Raba kirurgije pri zdravljenju tuberkuloze.

Zdravniška veda se že dolgo trudi iznajti zdravilo, s katerim bi bilo mogoče uspešno ozdraviti tuberkulozne bolnike. Dasi so že dostikrat poročali o iznajdbi takega zdravila, ga do danes še ni, a zdravniška veda se prizadeva naprej, da ga najde. Da je lek proti nalezljivim boleznim efektiven, mora odgovarjati dvema pogojema: ubijati mora bakterije, ki povzročajo dotično bolezen, ob enem pa ne sme škoditi drugim stanicam telesa. V teku vse zgodovine je zdravniška veda iznašla le dvoje ozdravljajočih lekov za posebne bolezni: kinin, ki ubija parasite v krvi malarčnih bolnikov, in zmesi arzenika, ki se rabijo za vničenje klic spalne bolezni in sifilide.

Podlago vsega zdravljenja tuberkuloze tvorijo še

vedno starodavni predpisi: počitek, solnčni svit, sveži zrak in volja do življenja.

Ta klasična zdravila pa pomagajo le do neke zgodnje stopnje v razvoju tuberkuloze, toda moderna zdravniška veda skuša rešiti tudi one, ki jim sam počitek in svež zrak ne more več uspešno pomagati. V zadnjem času so se pripomočki zdravniške vede razvili do take stopnje, da tisočero ljudi ozdravi, za kakršne pred desetimi ali celo pred petimi leti ni bilo več nikakega upanja. Eden izmed najzdatnejših napredkov, doseženih tekom zadnje generacije v zdravljenju jetike, je raba one vrste kirurških operacij, ki gre pod imenom "collapse therapy".

Operacija obstoja v tem, da se votline okoli pljuč napolnijo z zrakom ali dušikom, vsled česar bolni organ obnemore (collapse), t. j. ne more več opravljati svoje delo. To mu daje priliko, da se odpočije in ozdravi. Ko dihamo, se pljuča neprestano širijo in krčijo, 18 krat vsako minuto; radi tega stalnega giba-

Zadnja predstava te sezone! SLOV. DRAM. DRUŠTVO "IVAN CANKAR"

Na odru

SLOV. NAR. DOMA
CLEVELAND, OHIO.

"ON IN NJEGOVA SESTRA"

BURKA S PETJEM V ŠTIRIH SLIKAH.
SPISAL BERNHARD BUCHBINDER.
PROSTO PREVEL FRANJO KOBAL.

24. aprila, 1927

Popoldne — 2:15
Zvečer — 7:30

Godba: Slov.
Filharmonični Klub

Rezervacija vstopnic v slaščarni
Mary Kushlan, 6415 St. Clair Ave.
v Slov. Nar. Domu.

Režira — RALPH DANILO

ZAHVALA: Ker s to sijajno predstavo društvo zaključuje letošnjo sezono, se tem potom prav iskreno zahvaljuje vsem svojim številnim posetnikom in sotrudnikom. Zavedajte se, da ste z vašim sodelovanjem pomagali članstvu vršiti veliko delo za ohranitev naše slovenske Talije med nami. Vabimo pa vas, da v obilnem številu prihitite na zadnjo predstavo.

ODBOR.

RICHARD J. ZAVERTNIK, ODVETNIK,

ima svoj urad na

127 No. Dearborn St., soba 811, Chicago, Ill.

Tel.: Central 5999.

Ob sobotah od 9. dopol. do 1. popol. na

3724 W. 26th St. Tel.: Crawford 2212.

Stan 2316 So. Millard Ave.

Tel. na domu: Lawndale 6707.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplem priporočam.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

nja in iritacije nimajo one drobne rane in uljesa v pljučah, takozvane tuberkule, nikake prilike, da bi se zacelile.

Ako pa okuženi del pljuč počiva, pridobiva novo moč za boj proti neštevilu parasitov, ki se v njem nahajajo, in v mnogih slučajih postane zopet normalen, ako se je operacija izvršila pravočasno. Ta operacija se izvaja zlasti tedaj, ako je ena stran pljuč ostala zdrava. Neki odlični evropski zdravnik pa je objavil uspeh takih operacij, ko sta bili obe pljuči bolni in je preostajalo le 20 odstotno normalne življenske sile pljuč. Sploh je ta metoda (pneumotherax je njeno znanstveno ime) dosegla, kar ni dosegel nikak način zdravljenja poprej, in z bolj obširno rabo se bodo v bodočnosti brezdvomno dosegli še boljši uspehi.

Kadar je človek, ki ga muči kašelj, prišel do take stopnje, da so pljuča nekje obtičala ob prsni steni, kar povzroča bodeče bolečine ob dihanju, tedaj mu zdravniška veda priskoči na pomoč z drugo vrsto moderne operacije. Rabi se pri tem neke vrste periskop, ki ga kirurg zapiči med rebra, tako da more gledati v prsno votlino okoli pljuč in videti, kje so se pljuča zavozlala s prsno steno. Skozi drugo zarezo kirurg potem prereže ta vozle in osvobodi pljuča. Dostikrat se pljuča držijo prsne stene na tolikih mestih, da je treba izrezati del reber, predno je mogoče osvoboditi pljuča in izvršiti zgoraj navedeno operacijo, s katero del pljuč preneha delovati. To pa se vrši le v jako resnih slučajih, ali rešuje mnogo življenj. Življenje je pač vredno par reber. Operacije te vrste so vrnile marsikakšnemu bolniku zdravje, ki bi ga drugače nikakor ne dosegel. — F.L.I.S.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje sec. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako četrto nedeljo popoldne. Seja četrto nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrug, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

Se ni nikoli smejal.

Kako naj se smeje, ko ima svoj želodec vedno iz reda? Kadarkoli želodec ne funkcionira kot potrebno, in sledi zapeka, postaneš "siten" in namesto smeha te spremlja jeza. Popularnost, ki si jo vreden, izgine, in ljudje pravijo, da si "natak-njen". Ohrani se v dobrem razpoloženju in boš srečen.

Drži svoj prebavni organizem v redu s Trinerjevim grenkim vinom. Tvoj tek se naglo vrne, depresija in občutnost izgine enako naglo! Dobite si steklenico (\$1.25, dalj proti jugu in daleč na zapadu nekoliko več) v prodajalni zdravil še danes. Vzorcji proti prejemu 15c od Joseph Triner Company, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

"The New Leader".

Najboljši angleški socialistični tednik v Zedinjenih državah je "The New Leader". Naslov 7 E. 15th St., New York, N. Y. Naročnina \$2 za celo leto, \$1 za pol leta. Naročnino na "New Leader" ali za katerikoli drugi socialistični list lahko pošljete "Proletarcu", oziroma tajništvu JSZ., ki jo bo odposlalo naprej zaeno z drugimi naročninami ki prihajajo v naš urad.

ENA MINUTA

zadostuje, da se lahko čvrsto odločite za varčevanje.

Ta odlok vam prihrani ne samo nepotrebne skrbi in vas obvaruje težkoč na stara leta, temveč vas privede tudi do cilja, ki ga želite.

Napravite to, kar je napravilo milijone naprednih in marljivih ljudi.

HRANITE!

HRANITE!

HRANITE!

in vlagajte v

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Avenue,

Chicago, Illinois

SIGURNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV.

Imovina

\$19,000,000.00